

Tomo Šalić i Adam Pavić

Đurđanci kod Đakova

Matica hrvatska Đakovo, Đakovo, 2006.

Mnogobrojna su mjesta u Slavoniji, a među njima ima i gradova, o kojima još uvijek ne postoje monografska djela. Iznimka pritom nije ni područje Đakovštine, u kojoj su tek za nekoliko sela objavljeni barem donekle zadovoljavajući povijesni pregledi (svijetlu iznimku predstavlja Strizivojna). Jedan značajan dio tih povijesnih pregleda, s druge strane, objavljen je na njemačkom jeziku, odnosno rezultat je istraživanja Nijemaca izbjeglih iz Đakovštine potkraj Drugoga svjetskog rata (Heimatlbücher ili zavičajne knjige). O nekim naseljima, kolikogod to neobično zvučalo, doslovno nije objavljen niti jedan publicistički ili znanstveni rad koji bi se odnosio na određeni odsječak isključivo njihove prošlosti. Jedno od tih naselja su sve do prošle godine bili i Đurđanci.

Đurđanci su selo smješteno devet kilometara istočno od Đakovo, a od 1992. godine su i dio grada Đakova, odnosno jedno od njegovih prigradskih naselja. Velik dio svoje prošlosti Đurđanci su bili vezani uz četiri kilometra istočniju Vrbicu, koja je kao općinsko središte dugi niz godina obuhvaćala i Đurđance. Danas su Đurđanci uz Vrbicu vezani ponajprije kao filijala rimokatoličke Župe Vrbica. Đurđanci se prvi put spominju 1579. godine u popisu sandžaka Požega, a prema posljednjem popisu stanovništvu iz 2001. godine brojili su 574 stanovnika, uz primjetnu tendenciju smanjenja. Zanimljivo je da to nije niti stotinu stanovnika više u odnosu na daleku 1813. godinu, kada je u selu bilo 480 stanovnika. Danas stanovništvo čine gotovo isključivo Hrvati (573), a jedino druga brojnija etnička skupina u prošlosti bili su Nijemci, koji su 1910. godine činili 23.59% stanovništva (već u popisu iz 1961. u selu nema niti jednog Nijemca, odnosno nijedan stanovnik se nije izjasnio kao Nijemac).

Ovo je tek nekoliko najosnovnijih podataka iz opsežne, prošle godine objavljene monografije *Đurđanci kod Đakova*, nastale kao rezultat truda dvojice autora usko vezanih uz Đurđance. Tomo Šalić (Vrbica, 1935.) potpisuje prvi i opsežniji dio knjige naslovljen Đurđanci u prostoru i vremenu (11.-274.). Šalić je

profesor i pedagog, istaknuti kulturni djelatnik, te autor, koautor i urednik više knjiga. Od ovih se knjiga na ovom mjestu može izdvojiti monografiju rodnog sela Vrbiće (*Vrbica u Đakovštini. 1330 – 1990*, 1990.), budući da su brojna saznanja do kojih je autor došao radeći na ovoj knjizi korištena i uklopljena u tekst o obližnjim Đurđancima.

Šalićev se tekst sastoji od dvanaest većih poglavlja podijeljenih na manja potpoglavlja. Naslovi poglavlja su: Opći podaci (13.-23.), Od najstarijih vremena do 1537. godine (23.-28.), Osmansko carstvo (29.-37.), Novi feudalni ustroj (37.-53.), Od 1848. do konca I. svjetskog rata (54.-64.), Od 1918. do II. svjetskog rata (65.-92.), Drugi svjetski rat i njegove posljedice (92.-105.), Od 1945. do 1991. godine (106.-127.), Život i običaji starosjedilaca (127.-200.), Škola i obrazovanje (200.-236.), Vjerski Život (236.-257.), U samostalnoj Republici Hrvatskoj (258.-269.). Kako se i iz ovih naslova može razaznati, autor iscrpno donosi cjelokupnu prošlost i sadašnju sliku Đurđanaca. Mnoštvo je to podataka raspršenih u raznovrsnoj literaturi i izvorima, koje je autor marljivo prikupio i složio mozaik iz kojega dobivamo potpun pregled đurđanačke prošlosti, gospodarstva, demografskih promjena, školstva, zdravstva, te društvenog, vjerskog i svakodnevnog Života.

Osnovni tekst je popraćen sa stotinjak karata, faksimila dokumenata i fotografija. Napose su vrijedne stare fotografije kojih je najveći dio sakupljen u Đurđancima, i koje su popraćene vrijednim i iscrpnim pojašnjenjima o osobama i događajima koji su na njima prikazani. Tekst je također popraćen i s 309 bilješki ispod teksta, a popis izvora i literature (270.-274.) obuhvaća 85 jedinica, čemu treba pridodati i novine i časopise, te raznovrsno arhivsko gradivo, među kojim posebno treba izdvojiti rukopise iz đakovačkog Dijecezanskog arhiva, matične knjige, školske spomenice te gradivo Seljačke radne zadruge “Stjepan Dujak” (Državni arhiv Osijek). Istaknimo također da se je autor u prikazu novije đurđanačke povijesti (primjerice, Drugi svjetski rat i poraće) i seoskih običaja koristio i kazivanjima Đurđančana i Đurđančanki, čime je nadomjestio nedostatak i, ponegdje, jednostranost pisanih izvora.

Učitelj glazbe i tamburaštva te melograf Adam Pavić (Đurđanci, 1954.) je autor drugog dijela knjige koji nosi naslov “Narodna baština Đurđanaca” (275.-342.). Pavić piše o etnomuzikološkoj baštini sela, a tekst je podijeljen na šest poglavlja koja nose sljedeće naslove: Tradicijska kultura (277.-279.), Pučko stvaralaštvo (279.-284.), Seljačka sloga – utjecaj na narodno stvaralaštvo (284.-285), KUD “Šokadija”, Đurđanci (285.-290.), Folklorna glazba (290.-296.) i Glazbala (296.-300.). U prilogu (Pjesme i plesovi, notni zapisi i plesni zapisi, 301.-341.) Pavić donosi notne zapise 13 crkvenih i duhovnih pjesama, 18 pučkih napjeva (u viđenom primjerku knjige ih je 17, budući da, očito tiskarskom

pogreškom, jedna stranica nije otisnuta), pjesama i kola, te note i plesne zapise 5 šetanih kola (301.-341.). Zapisi su nastali u razdoblju od 1951. do 2005. godine, i vrijedan su prilog poznavanju glazbenog i folklornog Žvota Đurđanaca. Pavićev je rad popraćen s 24 bilješke ispod teksta, a na kraju se nalazi i popis izvora i literature (342.).

Osim ova dva rada, knjiga također sadrži i Proslov (9.-10.), zahvale suradnicima (343.) i sponzorima (344.), sažetke na njemačkom (347.) i engleskom jeziku (348.), bilješke o autorima (349.-350.), te recenziju Pavićevog teksta iz pera Duška Topića (351.-352.).

Iz svega navedenog može se zaključiti da se radi o doista vrijednom izdanju, tim više što autori u svom radu nisu imali prethodnika. Malo je zamjerki koje se mogu uputiti autorima, a jedna se odnosi na mjestimično neujednačene i nepotpune bilješke. Također, možda je povijesni pregled razdoblja u kojem nije zabilježeno postojanje Đurđanaca (do 1579. godine), kao i onog u kojem je vrlo malo podataka o Đurđancima, mogao biti donekle sažetiji. Jedna od malobrojnih faktografskih pogrešaka je na 142. stranici, gdje se kaže da je filoksera “unijeta iz Amerike u Francusku 1893. godine” (dogodilo se je to nekoliko desetljeća ranije, a 1893. godine filoksera je otkrivena u Đakovštini), a u bilješci na sljedećoj stranici se Zvonka Benašića pogrešno navodi kao Zvonka Benčevića. Sve ovo, ipak, ne mijenja sveukupan pozitivan dojam koji se dobiva nakon iščitavanja ove monografije, i autorima se može poželjeti da njihova knjiga doista bude dobronamjerno prihvaćena, čemu se i sâmi nadaju u Proslovu (10.).

Branko Ostajmer